

Бібліофагія

КОСТЯНТИН МОСКАЛЕЦЬ

8 СІЧНЯ 2020

«Я знаю: ми – тугі бібліофаги, і мудрість наша – шафа книжкова», – напівжартома писав Микола Зеров у сонеті «Самоозначення». Мені не раз це снилося: беру товстелезну книгу й починаю їсти її; часом книга солодка на смак, як ота, що її ангел давав куштувати Йоанові Богослову, іноді прісна, подеколи гірка. Як називалася та книга? Ясно, що за цим сном – чи попід ним – криється архетиповий мотив здобування й засвоєння знання. Поїдаючи належні книги, плоди з дерева пізнання, ми примножуємо належних себе, а що більше ми є собою, то більше ми є взагалі. Ось чому бібліотеки сповнені дивовижних хлібів і медів, які вічно ламаються, діляться, але ніколи не вичерпуються.

Albrecht Dürer (German, Nuremberg 1471–1528)

Зростати в лісі книжок, серед шаф і стелажів, заповнених грубими томами, вчитися жити й учитися читати одночасно, з приємним подивом довідуючись, що твій батько теж пише книжки, з радісним острахом відчуваючи, що й ти їх писатимеш. Найтвердіша валюта всього твого хисткого життя, одна з головних цінностей, перед якою блякнуть і безвісти зникають цінності натовпу дикунів, що не любить і не вміє читати, вічно вимагаючи тільки жертя, брязкалець і візуальних та віртуальних, а не уможлядних видовищ. Ніколи не бракує жерців і жрекинь, які схвалюють їхній вибір і вимоги. Твій же Бог уміє читати й тлумачити Святе Письмо з дитячих літ. Навіть на іконах Його зображають із книгою.

Спочатку зосередитися на читанні заважає безупинний білий шум повсякденного життя: розмови перехожих за вікном, кроки в сусідній кімнаті, дешева музика неподалік, гуркіт поїздів. Потім білий шум з-за вікна переміщується до твоєї свідомості, стаючи шумовинням спогадів і мрій, постанов і припущень, недоречних скриків бажань. Докучає незручна поза, у якій ти засів читати які-небудь пролегомени до історії поняття часу, і неодмінно треба з'ясувати в інтернеті етимологію слова «пропріоцепція», а заодно й «експропріація». Однак терпляче відсікаєш зайвину стороннього, куштуєш слово за словом, речення за реченням; сприйняття тексту аморфне, ти осмислюєш його поверхово, якимось заднім, фоновим розумінням, немовби чуєш звуки крізь товщу води, і звуки ті – нерозбірливі. Випірнай із безсенсовного шумовиння, занурюйся в текст! Поступово в морі мови з'являються подихи смислових синтагм, слідом – чайки парадигм, а далі красиві дельфіни тексту несуть свіжі буханці періодів і, як нескладно здогадатися, настає цілісне розуміння твору. Поглинай лагомини пролегомен, плекай гурманство слова.

Тепер так, повільно смакуючи, не читає майже ніхто. Замість тішитися текстами як вистояним, коштовним вином – текстами насправді добрими, а не виготовленим на продаж запопадливими до вимог тлуму письменниками, – їх продукують і пожирають сотнями. Але через те, що тексти ті одноразового вжитку, ними ніколи не вдається насититися досхочу. Ця вода не перетворюється на вино, а читання не стає весіллям розуму і душі, як занурення в твори святого Томи Аквінського чи грішного Мартіна Гайдеггера. А від їхніх сторінок підводиш очі – і розумієш, як раптово вигострився зір, як прийшло глибоке бачення простих речей на відстані руки, що лишалися непоміченими, коли ти брався за книжку. Їх ніколи належно не зауважуєш; а того, чого не зауважуєш, і любити не можеш. Й ось тепер вікно проступає в кімнаті, світяться олівці й самописки, обертання секундної стрілки зачаклованим колом буття і часу стає зримим і майже відчутним на дотик, стає значущим. На черемхах і вишнях почервоніло листя, заки ти читав, отже, це вже осінь смислу настала, а за нею прийде зима; є що любити, час любити – є.

Складно зрозуміти ці ненастанні заклики коучів, видавців і маркетологів читати якомога більше, купувати якнайбільше книг, гнатися за модними новинками. Уже те, скільки їх є, проти

них свідчить. Усі вони пропонують багато літер – і мало (чи й жодного) смислу. Як не згадати тут олександрійський вірш того ж таки Миколи Зерова:

В столиці світовій, на торжищі ідей,
В музеях, портиках і в затінку алей
Олександрійських муз нащадки і послідки,
Вони роїлися, поети і піітки,
Ловили темний крок літературних мод,
Сплітали для владик вінки нікчемних од
І сперечалися – мирились і змагались.
І був один куток, де їх невтомний галас
Безсило замовкав: самотній кабінет,
Де мудрий Арістарх, філолог і естет,
Для нових поколінь, на глум зухвалій моді,
Заглиблювався в текст Гомерових рапсодій.

Жуйка зі смаком яблука ніколи не замінить справжнього яблука; каміння нікому не потрібних томів, розкидане в пустелі сучасного світу, ніколи не стане хлібами й не потамає первісного голоду Адама та Єви. Мій Бог, Який тримає в руці книгу, а не смартфон, заповідав просити тільки насущного, єдино потрібного для душі хліба. І ми залишаємося з Ним, Хто сам є хлібом живим і вином невичерпним. Думаю, Микола Зеров не дуже гніватиметься, коли я заради повчального каламбуру зміню його бібліофагів на «біблієфагів». Бо ж, може, саме Біблією називається та книга, якою ми всі досхочу можемо житись у снах тутешнього життя.

КОСТЯНТИН МОСКАЛЕЦЬ

8 СІЧНЯ 2020

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in </home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php> on line **284**